

1. Obiekt

2393/13

ZDERZAKARNIA

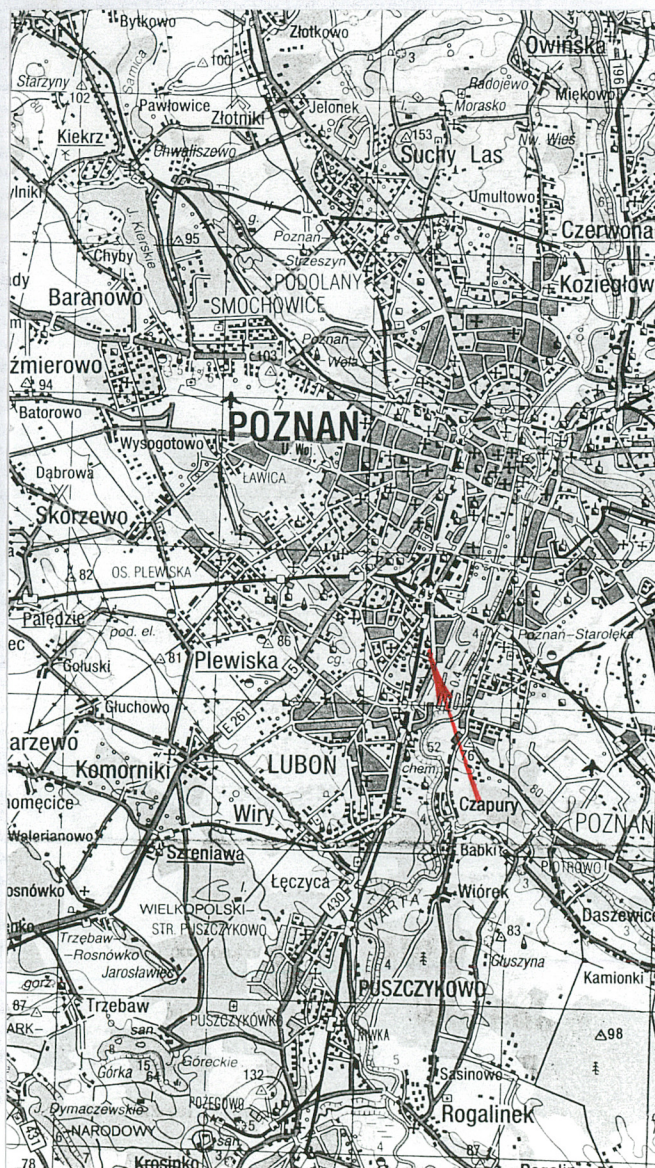
2. Czas powstania

1912

3. Miejscowość

POZNAŃ

11. Zderzakarnia widok ogólny - elewacja wschodnia, neg. 500/230/2, sytuacja; orientacja.

4. Adres

Poznańskie Zakłady Naprawcze
Taboru Kolejowego S.A.
ul. Robocza 4 skr. poczt 46
61-538 Poznań

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo poznańskie

gmina

Poznań

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Poznań

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo poznańskie

powiat

Poznań

8. Właściciel i jego adres

Ministerstwo Przekształceń
Własnościowych

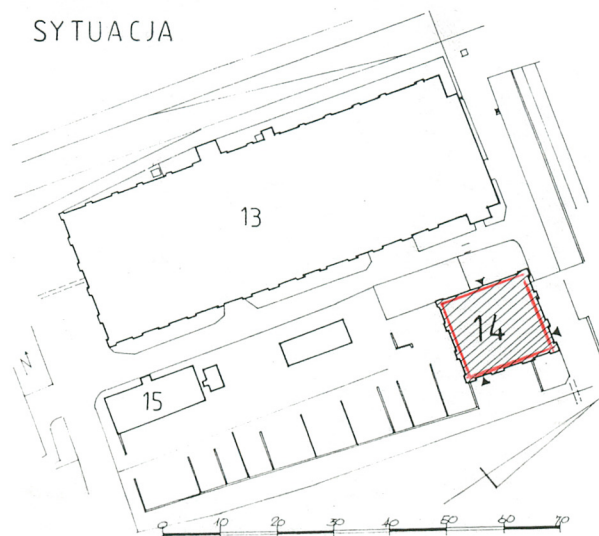
9. Użytkownik i jego adres

Poznańskie Zakłady Naprawcze
Taboru Kolejowego S.A.
ul. Robocza 4 skr. poczt 46
61-538 Poznań

10. Rejestr zabytków

Nr 10BB/Wuop/A data 15.03.2019

SYTUACJA

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Budynek obecnej zderzakarni powstał w 1912 roku jako kolejny obiekt należący do Głównych Warsztatów Kolejowych podległych bezpośrednio dyrekcji Okręgowej w Poznaniu.*

Opisywany budynek powstał podczas wielkiej rozbudowy zakładów (1908-1913), przysposabiającej je do dynamicznego rozwoju transportu kolejowego, a co za tym idzie do nowych wymogów ilościowych i jakościowych. Od początku swego istnienia pełnił on funkcję kotłowni zakładowej. Obok kotłowni stanął wysoki, 60-metrowy komin, zmieniający w sposób charakterystyczny dotychczasowy wygląd warsztatów (widoczny na fotografiach zachowanych do tej pory). Krótco po wzniesieniu kotłowni, w jej bezpośrednim sąsiedztwie wzniesiono nową halę napraw głównych parowozów (obecnie hala napraw silników spalinowych P-1), kuźnię (tzw. "kuźnia nowa") oraz kompresorownię (wszystki wymienione budynki powstały również ok. 1912 roku).

Stan taki istniał do około 1960 roku kiedy to wybudowano nową centralną kotłownię. Nastąpiła wówczas likwidacja dotychczasowej funkcji omawianego obiektu oraz całkowita likwidacja komina. Po przeprowadzeniu adaptacji budynku zlokalizowano w nim warsztat naprawy zderzaków taboru kolejowego oraz wydzielono ścianką rozdzielnie pary (węzeł cieplny). Do dnia dzisiejszego obiekt spełnia właśnie takie funkcje.

Budynek zderzakarni w swej formie i detalu architektonicznym nawiązuje do budownictwa przemysłowego początku XX wieku.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Budynek zderzakarni zlokalizowany jest na terenie kompleksu zabudowań przemysłowych Poznańskich Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego. Stoi on w części środkowej zakładu, w której zachował się czytelny układ i forma dawnej zabudowy. Usytuowany jest przy drodze wewnątrz zakładowej, między budynkiem kuźni ("nowa kuźnia") a kompresorownią, oraz od północy przy drodze między kuźnią a halą napraw podzespołów dla taboru kolejowego P-1. Od strony południowej sąsiaduje ze składowiskiem złomu.

Materiał Obiekt o tradycyjnej murowanej konstrukcji posadowiono na ławach fundamentowych wykonanych z betonu, o wymiarach 130 x 50 cm, położonych 255 cm poniżej poziomu posadzki. Mury fundamentowe o grubości 90 cm murowane są z cegły pełnej na zaprawie wapiennej. Ściany zewnętrzne budynku (gr. 64 cm) wzniesione zostały z cegły ceramicznej pełnej na zaprawie wapiennej, od zewnątrz licowane. Wszystkie naroża budynku posiadają zewnętrzne pilastry, które znajdują się również na ścianach podłużnych (po dwa z każdej strony, również po stronie wewnętrznej, nie licząc pilastrów narożnych). Wymiary wszystkich pilastrów są jednakowe: szerokość 90 cm i grubość ok. 12 cm (1/2 cegły). Nadproża nad otworami okiennymi ceglane typu Kleina o wysokości 1 cegły. Otwory drzwiowe przesklepiono nadprożami typu Kleina o wysokości 1,5 cegły. Wewnątrz obiektu istnieje ścianka o stalowym szkielecie wykonanym z dwuteowych, stalowych profili walcowanych NP 160, z wypełnieniem cegłą dziurawką. Wszystkie ściany wewnątrz budynku tynkowane i bielone. Całość pokryto dachem dwuspadowym o bardzo małym pochyleniu połaci dachowych, ok. 13°. Konstrukcję nośną dachu stanowią stalowe więzary kratowe wsparte na ścianach podłużnych obiektu, w miejscach wzmocnień ścian pilastrami. Więzary wykonano z profili stalowych. Na górnym pasie kratownicy - w węzłach - ustawione są płatwie na których ułożone są płyty oborniczne. Poziom parteru jest podniesiony powyżej poziomu terenu o ok. 10 cm. Wysokość użytkowa budynku wynosi ok. 8,0 m.

Posadzki w budynku wykonane są z betonu, na którym ułożone są ryflowane płytki zeliwne. Stolarka okienna stalowa typu przemysłowego. Drzwi również metalowe jedno i dwuskrzydłowe. Wszystkie obróbki blacharskie wykonane są z blachy stalowej ocynkowanej.

Plan Budynek parterowy założony na planie prostokąta (16,65 x 15,28 m), niepodpiwniczony. Wewnątrz istnieje podział na pomieszczenie zderzakarni i węzła cieplnego (rozdzielnia pary).

Bryła Obiekt niepodpiwniczony, jednokondygnacyjny na planie prostokąta. Całość zwieńczona dwuspadowym dachem krytym płytą oborniczną. Całkowita wysokość budowli ok. 12,2 m. Bryła prosta, nieskomplikowana. Elewacje z bardzo rozbudowanym detałem architektonicznym.

Elewacje Architektura kształtowana w duchu historyzmu operuje formami właściwymi dla budownictwa przemysłowego początku XX wieku. Surowe elewacje ceglane z wyraźnym zaznaczeniem spoinowania, gzymsy schodkowe i kostkowe. W elewacji wschodniej znajdują się wrota do pom. zderzakarni (z lewej strony) oraz 6 wąskich i wysokich okien (wys. 270 cm i szer. 105 cm) rozmieszczonych symetrycznie (po dwa otwory w polu między pilastrami). Elewacja zachodnia różni się od wschodniej tym, że posiada jeszcze drzwi wejściowe do rozdzielni pary oraz niskie (115 x 105 cm) okienka nad wrotami umieszczonymi pośrodku budynku. Nad otworami okiennymi i drzwiowymi istnieją sklepienia płaskie z dobrze widocznym układem cegieł. Powyżej i poniżej otworów okiennych znajdują się wystające poza lico ściany ozdobne elementy kształtowane z cegły. Elewacje północna i południowa również są ozdobione pilastrami, gzymsami schodkowymi oraz detalami nadokiennymi. Dodatkowo góra ściany zwiężczona jest ozdobnym, podniesionym murem, stanowiącym najprawdopodobniej ograniczenia szczytowe istniejącego kiedyś świetlika kalenicowego. W elewacjach szczytowych istnieją dwa rzędy okien - jeden na tym samym poziomie co w ścianach podłużnych, drugi ponad nimi, w środkowej części elewacji (okna o wym. 130 x 105 cm).

Instalacje Budynek wyposażony jest w następujące instalacje wewnętrzne: elektryczną, odgromową, centralnego ogrzewania oraz wentylacji mechanicznej.

<p>14. Kubatura</p> <p>Kubatura 2.354 m³.</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>Powierzchnia użytkowa 211,7 m².</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Kotłownia</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Zderzakarnia, rozdzielnia pary.</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie</p> <p>Od czasu powstania do roku 1945 budynek pełnił funkcję kotłowni. Nie istnieje jakiegokolwiek dokumentacja świadcząca o prowadzonych w tym okresie przebudowach. Z pewnością jednak w czasie eksploatacji prowadzono bieżące konserwacje i remonty.</p> <p>Po II Wojnie Światowej obiekt przejęły ówczesne Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego. Po przeprowadzeniu remontu obiekt zaczęto użytkować zgodnie z jego pierwotną funkcją. W latach sześćdziesiątych, w związku z wybudowaniem nowej, centralnej kotłowni zmieniono funkcję użytkową obiektu. Rozebrano wysoki, ok. 60 metrowy komin stojący obok budynku, natomiast wewnątrz dawnej kotłowni adoptowano na zderzakarnię oraz wydzielono pomieszczenie służące jako rozdzielnia pary (węzeł cieplny). W trakcie eksploatacji przeprowadzano bieżące prace remontowe. Do poważniejszych z nich należały: wymiana zniszczonej posadzki betonowej na nową wraz z płytkami żeliwnymi oraz ok. 1992 roku wymiana pokrycia dachowego. Zastąpiono wtedy deskowanie pokryte papą płytami obornickimi.</p> <p>Budynek zachował kształt pierwotny w planie, materiale (oprócz pokrycia dachowego), bryle i elewacjach. Niewykluczone jest jednak (a nawet bardzo prawdopodobne), że dach zaopatrzony był kiedyś w świetlik kalenicowy. Wskazują na to specjalnie ukształtowane ściany szczytowe obiektu jak również architektura sąsiednich budynków.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan zachowania budynku jest stosunkowo dobry.</p> <p>Zewnętrzne ściany nośne wraz z nadprożami wykazują liczne spękania. Bazując na dokumentacji technicznej ("Orzeczenie techniczne ...") oraz na oględzinach założonych plomb gipsowych i szklanych można powiedzieć, że nie ma nowych odkształceń konstrukcji budynku.</p> <p>Ponadto na ścianach można zauważyć ślady zawilgocenia.</p> <p>Konstrukcja dachu wraz z pokryciem w dobrym stanie technicznym.</p> <p>Stolarka okienna i drzwiowa wymaga jedynie konserwacji poprzez malowanie.</p> <p>Wszystkie instalacje wewnętrzne są sprawne.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Obiekt prezentuje wartości historyczno-architektoniczne - kwalifikuje się do ochrony prawnej - wpis do rejestru zabytków w ramach szerszego zespołu.</p> <p>Również ze względu na fakt, że stanowi on jedną z podstawowych części zachowanego, historycznego założenia Zakładu, należy zachować go w niezmiennym kształcie.</p> <p>- Utrzymać bryłę i elewacje budynku.</p> <p>Wszelkie programy prac remontowych, konserwacyjnych, zmian programów użytkowych uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p>	

<p>21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Inwentaryzacja konstrukcyjno-budowlana budynku zderzakarni ZNTK w Poznaniu.", Dział Budowlany ZNTK Poznań - "Orzeczenie techniczne dotyczące określenia stanu technicznego i przydatności do modernizacji istniejącego budynku zderzakarni.", Dział Budowlany ZNTK Poznań 	<p>24. Uwagi różne</p> <p>Patrz karta zespołu.</p> <hr/> <p>25. Opracował: Program komputerowy karty - Word for Windows - BSiDZT S. Januszewski</p> <p>tekst mgr inż. arch. Renata Gubańska, mgr inż. Janusz Gubański 17.10.1995 r</p> <p>plany, rysunki mgr inż. arch. Anna Broniewska 17.10.1995 r</p> <p>zdjęcia fotogr. mgr inż. arch. Renata Gubańska, mgr inż. Janusz Gubański 05.09.1995 r</p> <p>miejsce przechowywania negatywów Archiwum BSiDZT St. Januszewski</p> <p>KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !</p>
<p>22. Bibliografia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Praca zbiorowa pod red. Czesława Łuczaka "Dzieje Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego 'Poznań', 1870-1970", Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Prace Wydziału Filozoficzno-Historycznego seria nr 37, Poznań 1970. - Praca zbiorowa "Dzieje PKP Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego w Poznaniu 1970 - 1985", PKP ZNTK w Poznaniu, Poznań 1985 - Teresa Dohnalowa "Rozwój transportu w Wielkopolsce w latach 1815 - 1914", Państwowe Wydawnictwo Naukowe Oddział w Poznaniu, Warszawa-Poznań 1976. - Henryk Zięba "Monografia Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Poznaniu 1848 - 1945", Zachodnia Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Poznaniu, Poznań 1989. 	<p>26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)</p>
<p>23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)</p>	<p>27. Załączniki</p> <p>Nr 1-3 - dokumentacja rysunkowa.</p> <p>Nr 4 - dokumentacja fotograficzna.</p>

1. Miejscowość

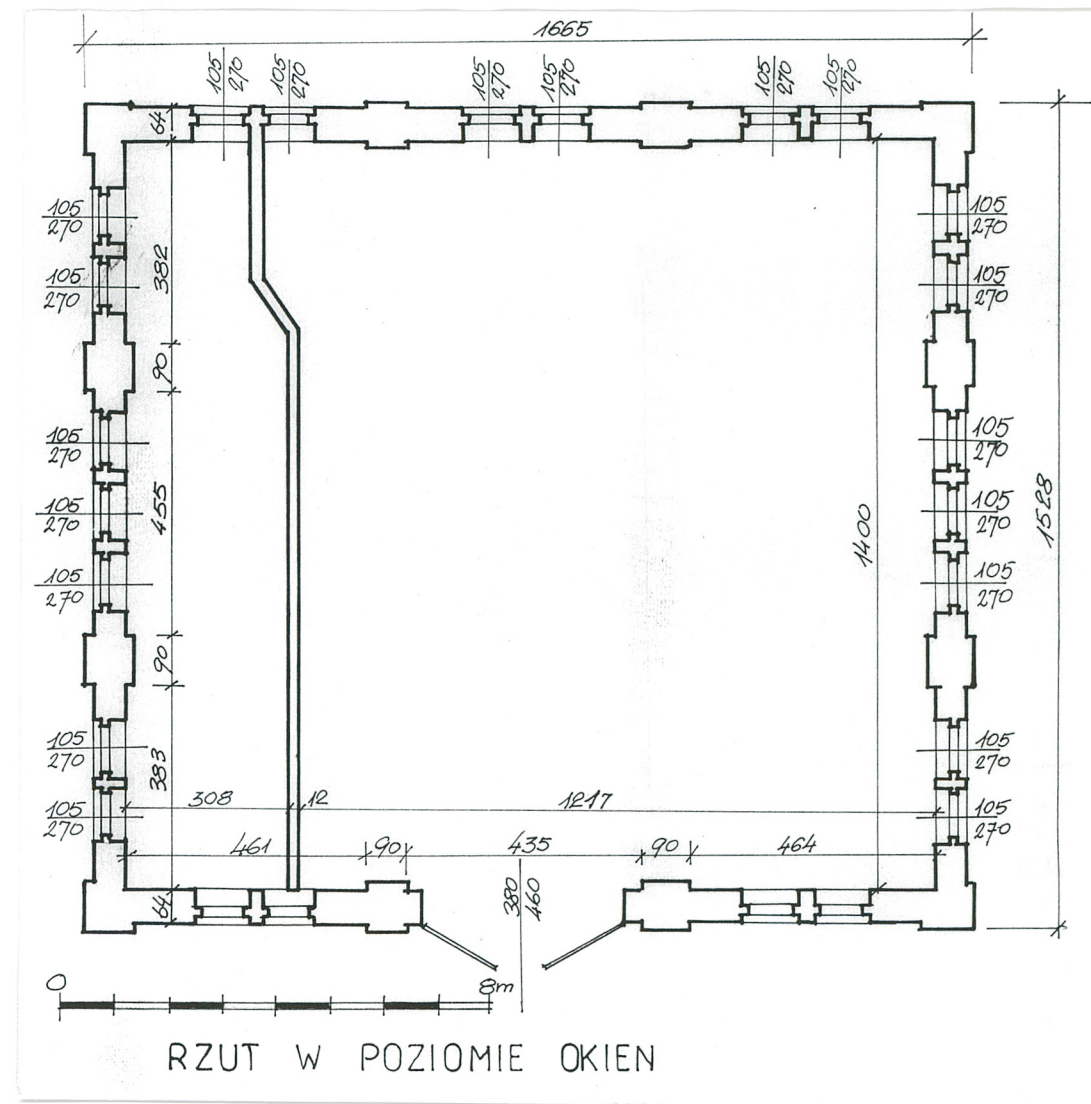
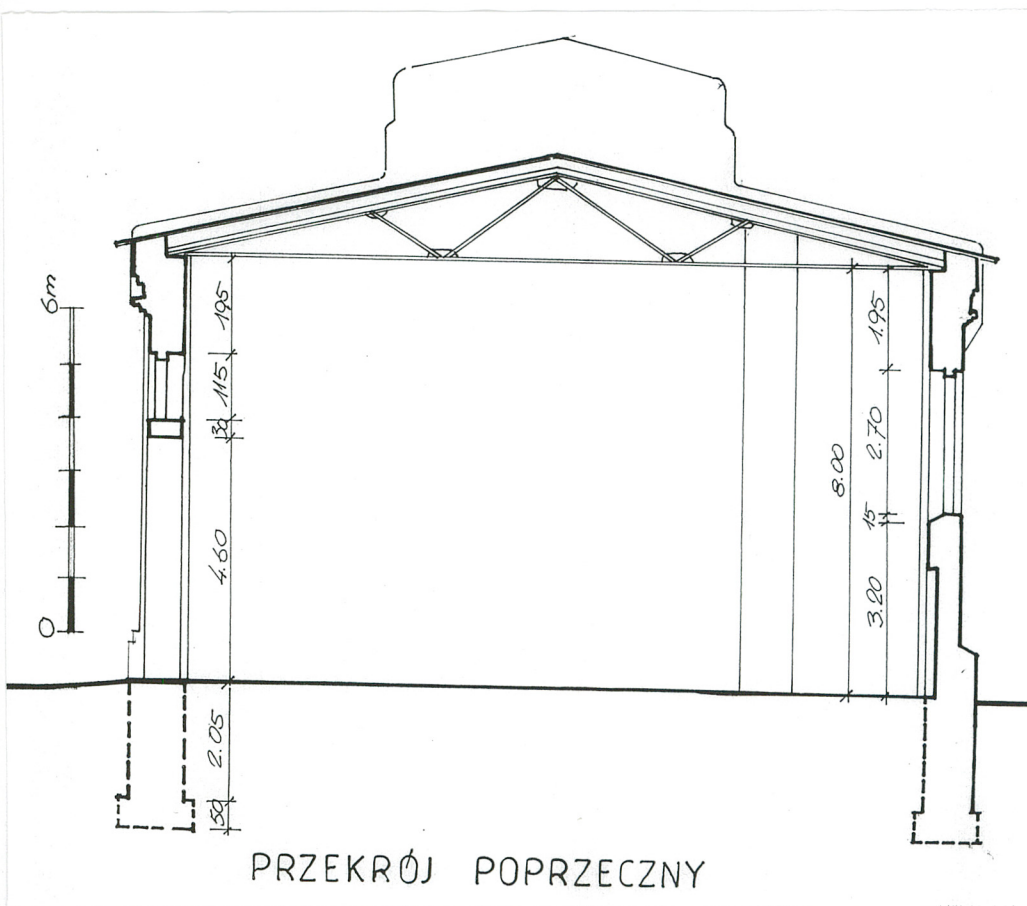
POZNAŃ

2. Obiekt

ZDERZAKARNIA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja rysunkowa (verte)

Wkładkę założył: Renata i Janusz Gubańscy 12 październik 1995 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Rys 1:100 w BSIDZT S. Januszewski

1. Miejscowość

POZNAŃ

2. Obiekt

ZDERZAKARNIA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja rysunkowa (verte)

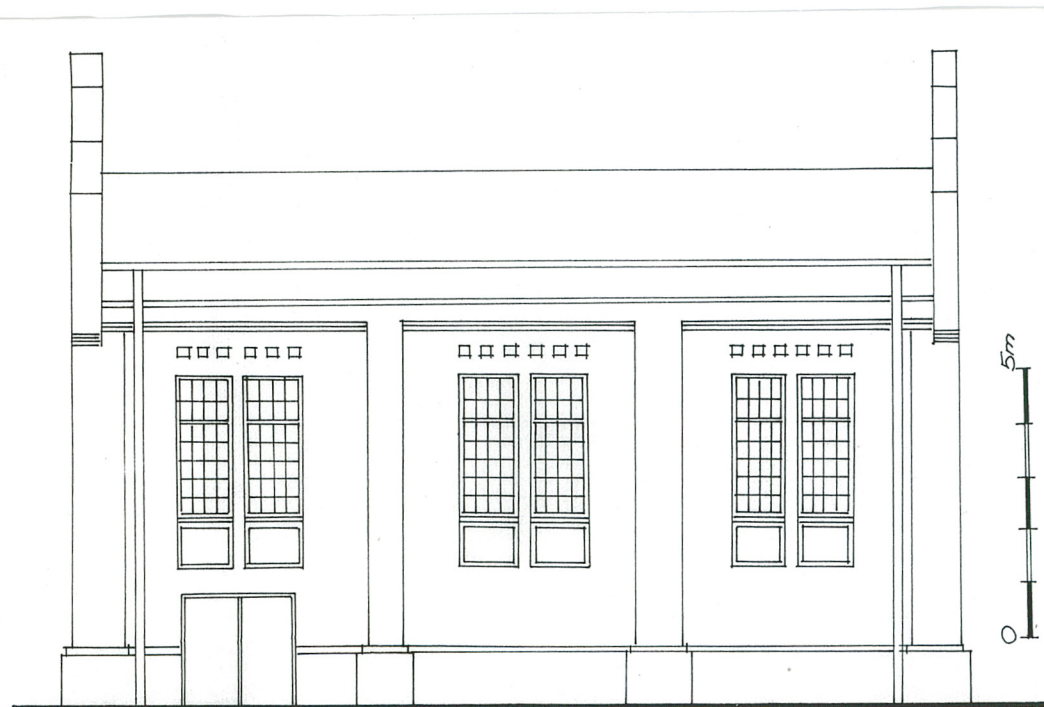
WIDOK PÓŁNOCNY

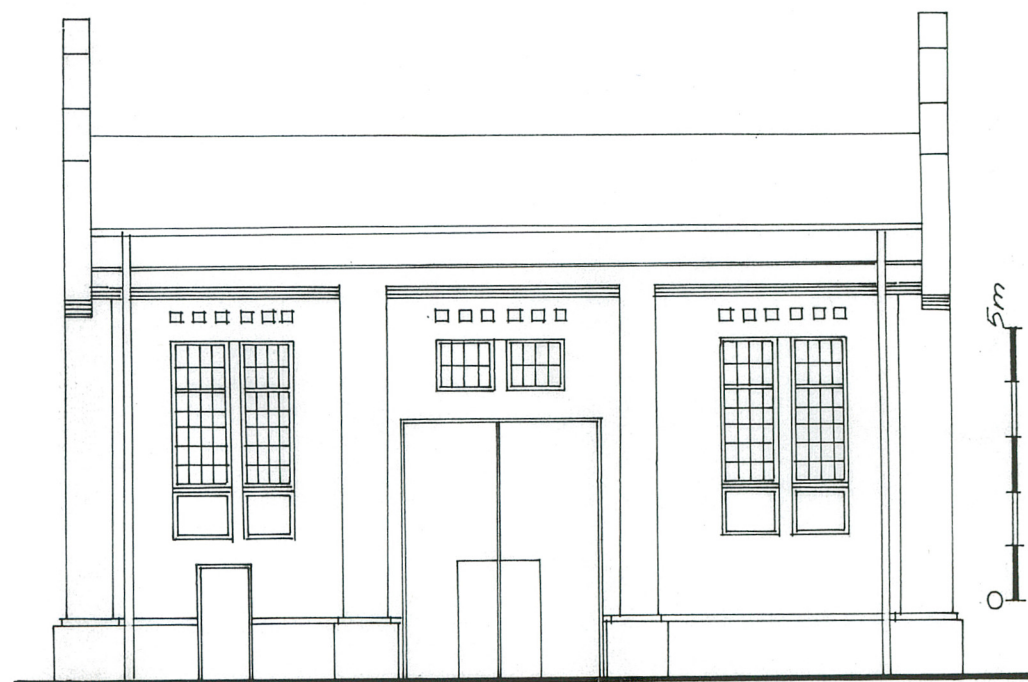
WIDOK POŁUDNIOWY

Wkładkę założył: Renata i Janusz Gubańscy 17 październik 1994 r.

Miejsce przechowywania negatywów: rys. 1:100 w: BSiDZT S. Januszewski

WIDOK WSCHODNI

WIDOK ZACHODNI

1. Miejscowość

POZNAŃ

2. Obiekt

ZDERZAKARNIA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja fotograficzna (verte)

1. Południowa ściana szczytowa, neg. 500/229/6.

2. Detal elewacji wschodniej - otwory okienne, neg. 500/230/1.

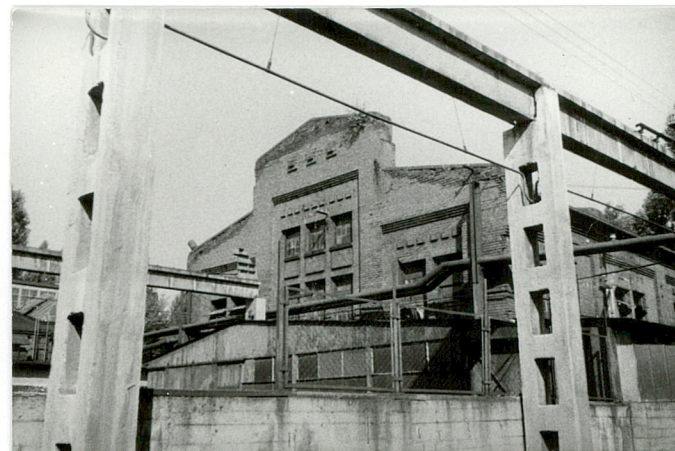

Wkładkę założył: Renata i Janusz Gubańscy 17 październik 1994 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSIDZT S. Januszewski

3. Widok ogólny, neg. 500/63/2.

4. Widok na elewację południową, neg. 500/516/2